

Aan: Statencommissie Ruimte en Groen
Van: Kees van Kranenburg en Jan Reerink
Dat: januari 2005

Betreft: Hoogspanningskabels

Huidige situatie:

Op een aantal plaatsen in de provincie lopen hoogspanningsleidingen over of vlak nabij woningen. In Veenendaal heeft één en ander geleid tot intensieve discussies tussen actiegroepen en de gemeente. Binnen het Veenendaalse bestaat de breed gedragen wens over te gaan tot onderkabeling van (delen van) het tracé. Belangrijkste reden is het veiligheidsaspect (gevaar bij brand etc).

De problematiek is echter niet begrensd tot Veenendaal. In andere gemeenten speelt er echter op dit moment geen "brede maatschappelijke discussie". Dit betekent niet dat hier sprake zou zijn van een veilige situatie.

Diverse fracties hebben zich bezig gehouden met de problematiek en de gedeputeerde hierover bevraagd. Doelstelling hierbij was het college te laten aangeven dat zij voor zichzelf een serviceverlenende regierol zou zien weggelegd, om uiteindelijk te komen tot verdwijning van bovengrondse kabeltracés boven of vlak nabij woonwijken. De (toenmalige) gedeputeerde heeft met zoveel woorden aangegeven geen rol voor de provincie weggelegd te zien.

Doel van deze notitie:

Het binnen de commissie komen tot een eerste discussie inzake het vraagstuk van de hoogspanningsleidingen binnen de provincie, om na te gaan of er voldoende draagvlak is voor een stimulerende rol van de provincie (het college neemt een regierol op zich).

Beoogd effect van de kaders:

Het op lange termijn doen verdwijnen van de hoogspanningsleidingen over of in de directe nabijheid van bebouwing.

Redenen waarom:

1. De hoogspanningsleidingen vormen een latent gevaar voor de openbare veiligheid. Te denken valt aan gevaren bij brand en storm;
2. De hoogspanningsmasten zijn een bron van milieuvervuiling;
3. De leidingen staan zeker niet fraai in het landschap;
4. De leidingen vormen van tijd tot tijd een bron van maatschappelijke onrust vanwege het (nog niet aangetoonde) gevaar voor de gezondheid ten gevolge van straling;
5. De leidingen noodzaken tot het onbebouwd blijven van veel ruimte.

Vragen aan de commissie:

1. Bent u van mening dat de hoogspanningsleidingen in of nabij de woonomgeving een gevaar kunnen veroorzaken, met name in gevallen van brand en storm?
2. Bent u van mening dat deze masten en kabels ook een niet te veronachtzamen milieubelasting veroorzaken?
3. Bent u van mening dat de provincie beleid zou moeten ontwikkelen, zodanig;
 - dat het voor exploitanten/eigenaren van leidingen onaantrekkelijk wordt verder te investeren in uitbreiding en onderhoud van deze bovengrondse leidingen,
 - en dat tegelijkertijd het aantrekkelijk wordt te investeren in onderkabeling;
 - met als uiteindelijke doel dat de bovengrondse leidingen in de directe omgeving van bebouwing op de lange termijn zullen verdwijnen (voor rekening van de eigenaar/exploitant)?

4. Bent u het eens met de stelling dat de provincie gemeenten expertise moet bieden en andere (niet-financiële) ondersteuning, wanneer de problematiek de mogelijkheden van de gemeente te boven gaat.
-

Toelichting:

- in het **streekplan** 2005-2015 wordt reeds een voorbehoud gemaakt inzake het bouwen nabij hoogspanningsleidingen. Dit geldt echter voor nieuwe situaties. Op bestaande situaties heeft deze tekst geen invloed;
- recent heeft een brand in **Beek** (Limburg) bij een palletfabriek gewoed, vlak bij een hoogspanningsmast. De **bluswerkzaamheden** zijn ernstig vertraagd doordat de stroom niet snel van de leiding kon worden afgeschakeld. De kabels lagen op de grond en stonden nog onder stroom. Deze mast is na de brand weer met de leidingen opgetuigd en de zaak is weer in gebruik genomen. Enige maanden daarna (maart 2004) is de **mast spontaan omgevallen** hetgeen op zichzelf reeds een gevaarlijke situatie oplevert. De mast beschadigde echter ook een geheime kerosineleiding van Defensie. Uiteindelijk bleek de schade groter dan gedacht: de grond moet over een groot stuk weggegraven worden, want de kerosine heeft zich (ondergronds) verspreid.
- In 2003 is door baldadige jongens een **brand** gesticht bij een sporthal in **Driebergen**. Deze is volledig uitgebrand. Deze hal stond op nog geen 100 meter vanaf een hoogspanningslijn. Als deze jongelui iets verderop hun brandje hadden gesticht in een daar aanwezig leegstaand bedrijfspand, had de situatie er anders uit gezien: dit pand staat onder de leiding.
- Milieu: zie inventarisatie provincie.

Aspecten:

1. Juridisch:

De masten zijn eigendom van energiemaatschappijen. Het eigendom dient uiteraard gerespecteerd te worden. De maatschappijen dienen overtuigd te worden van de wenselijkheid dat deze masten verdwijnen;

2. Kosten:

Het onderkabelen (het meest goede alternatief) is een kostbare aangelegenheid. Het is op dit moment voor de maatschappijen goedkoper het huidige leidingnet te onderhouden en waar nodig uit te breiden, dan te kiezen voor onderkabeling. Aan de andere kant kunnen ook opbrengsten worden gegenereerd doordat vrijkomende gronden deels gebruikt kunnen worden voor bebouwing. Daarnaast kost onderhoud van kabels en masten ook geld en dat geldt te meer voor vervanging. (In Veenendaal b.v. heeft de burgemeester zeer recent aangedrongen op een steviger soort masten die niet om kunnen vallen bij een draadbreek. Dit kost ongetwijfeld veel geld.) Gebruik maken van het ALARA-principe zal de kosten drukken.

3. bestuurlijk:

Leidingen lopen over meerdere gemeenten, hetgeen wijst op een aanpak op een bovengemeentelijk niveau. Het zijn overigens de gemeenten die vergunningen verstrekken in gevallen van verbouwing van het net. Op bovengemeentelijk niveau is er echter geen beleid ontwikkeld en het college van GS lijkt niet voornemens dat te willen doen;

4. Maatschappelijke ontwikkelingen:

Het stroomverbruik in Nederland neemt nog steeds toe. Het is daarom te verwachten dat de hoeveelheid energie die door de leidingen wordt vervoerd eveneens zal toenemen. Dit levert een hogere straling op. Grotere onrust zal het gevolg zijn.

5. Ruimtelijk:

De staatssecretaris heeft onlangs in "Nuchter omgaan met risico's" de vrijwaringszone voor de hoogspanningsmasten op 200 meter gesteld. Op een lengte van 50 km geeft dat al een ruimtebeslag van 1000 ha. In Maarn heeft de gemeente aangekondigd op een nieuwe uitleglocatie zelf zorg te zullen dragen voor onderkabeling, hetgeen is opgenomen in het Streekplan.

Het moge duidelijk zijn dat de problematiek complex is, en dat voor verschillende lokale situaties verschillende oplossingsrichtingen denkbaar zijn. Het zullen vaak langdurige en gecompliceerde kwesties zijn.

De aanzet om te komen tot oplossingen dient door de politiek gemaakt te worden.

Dat oplossen zal op korte termijn niet gaan: de kosten voor de energiemaatschappijen zijn gigantisch, de opbrengsten door vrijkomende gronden vallen vaak niet aan hen toe maar aan de gemeenten. De moeilijk valuteerbare milieuwinst valt uiteindelijk toe aan alle burgers.

Een middel om het bestuur tot actie te bewegen kan een motie zijn, waarbij;

- A. het college van GS wordt opgedragen zich actief op te stellen en in al haar beleid (RO, Veiligheid, Milieu) streeft naar verwijdering van de bovengrondse hoogspanningsleidingen, en dat in de plannings op langere termijn op te nemen.
- B. Tevens dient het College actief te streven naar onderkabeling door het thema bespreekbaar te maken met gemeenten, energiemaatschappijen en wellicht ook het rijk.

De geesten moeten worden klaargestoomd voor een andere wijze van denken en van benaderen. Typisch een taak waarvan het college heeft aangetoond in het verleden door regievoering en bestuurlijke aandring tot resultaten heeft weten te komen.

Door daarnaast gemeenten ondersteuning te bieden (met name expertise en medewerking waar nodig op RO-terrein), zal het aanzien van de provincie als een bondgenoot van de gemeenten versterkt worden. De provincie staat ook sterker tegenover de energiemaatschappijen en het rijk dan de (kleine) gemeente.

Nadrukkelijk wordt hierbij gesteld dat de gemeenten zelf de verantwoordelijken blijven voor het doel en het proces op hun grondgebied en dat de provincie niet tot taak heeft dit alles te subsidiëren.

Kortom: de Provincie wordt géén probleem-eigenaar, maar wel mede organisator van de oplossingen.